

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

КУРСОВА РОБОТА

з планування розвитку територіальних громад

на тему:

«Сутність та принципи функціонування територіальних громад»

Студентки ІІІ курсу, АПУА групи
Спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування

Пантелеєва Олена Володимирівна

Керівник: Кандидат наук з державного управління, доцент
Яременко Олександр Іванович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

_____ (_____)

Підпис Прізвище та ініціали

_____ (_____)

Підпис Прізвище та ініціали

Вінниця – 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Розділ 1. Наукові засади розвитку територіальних громад в Україні.....	6
1.1. Функціонування територіальних громад. Сутність та принципи.....	6
1.2. Механізми децентралізації влади в громадах сільської місцевості	14
1.3. Вивчення досвіду європейських країн в реформуванні територіальних громад.....	17
2. Розділ 2. Стратегічне планування у громаді в контексті зміни підходів до регіонального розвитку та України.....	24
2.1. Територіальні громади України.....	24
2.2. Аналіз стратегічного планування країн Європи та України.....	27
2.3. Стратегічне планування розвитку ОТГ.....	29
2.4. Просторове планування.....	32
Висновки	35
Список використаних джерел	38

ВСТУП

Актуальність теми. Місцеве самоврядування, як публічна влада нашої країни, є результатом поступового розвитку людської цивілізації, і його коріння можна простежити до слов'янського суспільства (громад), які самостійно організовували власні справи, вирішували та розпоряджалися власними ресурсами. Місцеве самоврядування – це частина демократичної політичної системи, в якій вся влада належить народу (на відміну від тоталітарної чи авторитарної політичної системи), це не лише самостійна підсистема державного управління та інститут громадянського суспільства, а й здійснення державно-політичного правового механізму функціонування. Нині формується ряд муніципальних стратегій, які відображають оновлення державою організаційно-структурних моделей місцевого самоврядування. Проте відсутність ефективної державної політики щодо роз'яснення мети та функції реформ місцевого самоврядування негативно вплинула на ставлення суспільства до більшості сучасних реформ, у тому числі децентралізації, і є важливим фактором зниження довіри до національних, регіональних та місцевих інституцій. У реформі місцевого самоврядування сучасного державного управління все більшого значення набуває проектування та вдосконалення організаційної структури. Багаторічні теоретичні дослідження та накопичений управлінський досвід показали, що знання та вміння використовувати організаційні технології є ключовим ресурсом місцевої влади для досягнення бажаних результатів з найменшими витратами.

Одним із найважливіших питань є визначення місця та ролі територіальної громади в реаліях економічного розвитку країни, напрямок реформування системи місцевого самоврядування.

Термін «територіальна громада» увійшов до книги польського вченого Ю.Спрея «Елементарні поняття соціології» як синонім категорій «територіальний колектив» і «Локальна громада». Територіальну громаду І.Щепан визначає групу осіб, члени якої «пов'язані спільними стосунками з територією, на якій вони проживають, та стосунками, що випливають із факту проживання на спільній території».

Прийнята Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 року Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні спрямована на децентралізацію, створення відповідних матеріальних (власність, особливо земля, що перебуває у власності територіальних громад), економічних (податки та збори, що застосовуються на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці) та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень. Тому ми вважаємо, що тема курсової роботи є дуже актуальною у розвитку регіональних утворень в Україні.

Мета курсової роботи полягає у вивченні та дослідженні сутності функціонування територіальних громад, принципів територіальних громад з позиції досягнення цілей адміністративно-фінансової децентралізації, також виявленні ризиків формування їхнього фінансово-економічного потенціалу.

Відповідно до мети було поставлено такі завдання:

- дослідити та узагальнити наукові праці учених щодо організації діяльності органів публічної влади на місцевому рівні з метою визначення проблемного поля дослідження;
- здійснити аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності публічної влади в адміністративному районі в умовах децентралізації;
- розглянути наукові підходи до модернізації системи публічного управління територіями;
- розглянути сутність та принципи розвитку територіальних громад;
- ознайомитися зі стратегічним плануванням територіальних громад.

Об'єкт дослідження – сутність та принципи розвитку територіальних громад.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади вироблення та реалізації стратегій розвитку ОТГ.

Методи дослідження: теоретичне визначення сутності соціально-економічного розвитку територіальних громад та його оцінки; методи порівняльного аналізу та синтезу – для виявлення закономірностей забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад; статистичні методи для

оцінки ефективності стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад.

У доробках вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків відображено загальнотеоретичні питання організації місцевого самоврядування, правових норм і практичного застосування в Україні, а саме в роботах Н. М. Авшенюк, В. П. Бондар, С. І. Брус, С.В. Глущенко, О.В. Білаш, Т.М. Булах, С.О. Біла та ін.

Структура та обсяг роботи. Курсова робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи- 39 сторінок комп'ютерного тексту. Список використаних джерел складається із 19 найменувань.

ВИСНОВКИ

Отримані в процесі дослідження результати дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Дослідження показують, що об'єднана територіальна громада – це така, яка через відповідні органи місцевого самоврядування здатна забезпечити своїм мешканцям належний рівень освіти, культури, охорони здоров'я, соціального обслуговування, захисту, житлово-комунального господарства, таким чином концентруючи та раціоналізуючи ресурси на місцевий рівень. Для того, щоб реформа місцевого самоврядування була більш ефективною, необхідно забезпечити перегляд та розробку планів об'єднання територіальних громад, максимально враховуючи географічні, культурні, етнічні та інші особливості міст, інформуючи процес об'єднання територіальних громад та проведення семінарів-тренінгів для працівників органів місцевого самоврядування та громадськості з різних аспектів реформи. Перспективами подальших досліджень можуть стати вивчення та узагальнення досвіду процесу об'єднання територіальних громад в Україні.

2. Було проаналізовано правове та адміністративне забезпечення діяльності влади в контексті децентралізації. Також слід зазначити, що районні ради не є представницькими органами громад районного рівня, оскільки ці громади не визнані Конституцією України, а мешканці районного рівня не вважаються частиною місцевого самоврядування.

3. Процес децентралізації розглядався не лише з точки зору регіонального устрою країни, а й з точки зору мети, завдань і функцій державного управління. Як такий, він включає різні форми децентралізації, кожна з яких повинна мати відповідну правову форму для практичного застосування.

Основними видами децентралізації є вертикальна, горизонтальна, матеріальна, територіальна та функціональна, залежно від мети та сфери впливу.

Було підкреслено, що для забезпечення демократії та народного правління в країні однією з найважливіших передумов успішної децентралізації публічної влади в країні є визнання територіальної автономії та її інкорпорація в правовий порядок країни.

4. Було здійснено науковий підхід до модернізації публічних систем, розглянутий у контексті регіонального управління. Слід зазначити, що модернізація – це комплекс соціально-політичних, виробничо-технологічних, економічних, культурних та інших соціальних змін, спрямованих на впровадження нових форм суспільного існування, перехід від традиційного до відкритого суспільства, від індустріального суспільства до суспільства знань, від тоталітарного суспільства до переходу демократичного суспільства.

Модернізація державних інституцій у різних регіонах України виявилася процесом створення та впровадження інновацій із залученням усіх структурних та відтворювальних елементів соціально-економічної системи: від розробки концепції до практичної реалізації на основі інноваційні продукти та технології.

5. Визначено особливості здійснення публічної влади в межах адміністративної області України. Цілісність регіону як соціально-економічної системи; наявність складових (ОТГ, регіонально значущі міста, селищних та сільських рад), кожна з яких також є системою; ознаки адміністративного регіону як системи не відтворюються в усі його елементи: безперервність функції; здатність до саморозвитку, внутрішнім джерелом якої є наявність і вирішення протиріч; підзвітність (через публічні системи влади). У звіті зазначається, що система публічної влади в адміністративній сфері є поєднанням загальнодержавної адміністрації та місцевого самоврядування, але на деяких адміністративних і регіональних рівнях її змістовний склад значно відрізняється.

Це призводить до розгляду публічної влади як сукупності неоднорідних зв'язків: як вертикальних — зв'язки між різними рівнями, так і горизонтальних — відносин, що складаються між різними суб'єктами публічної влади в межах одного адміністративного регіону, тобто устрій суб'єктів влади в межах конкретної адміністративно-територіальної одиниці пропонуємо визначити як інституційну модель публічної влади в межах української адміністративної одиниці.

6. Децентралізація державної влади шляхом передачі завдань і відповідальності новим органам місцевого самоврядування на всіх рівнях звільнить

центральний уряд від завдань місцевого самоврядування та надасть йому більше повноважень для ефективного управління місцевим самоврядуванням по всій країні.

7. Розроблено інституційну модель системи державного управління адміністративних регіонів України, чітко описано відносини влади та управління на регіональному рівні (село, місто, обласна адміністративна одиниця), рівні адміністративного району та державному рівні, а також запропоновано напрями модернізації існуючої моделі системи публічної влади в адміністративному районі України.

8. Ми вважаємо, що найважливішим питанням у реформуванні балансу влади щодо повноважень органів державної влади є забезпечення оптимізації розподілу повноважень між органами державної влади та державною адміністрацією таким чином, щоб завдання органів державної влади можна проводити максимально ефективно.

9. Децентралізація має відбуватися лише у випадках, передбачених Конституцією України, та ґрунтуватися на принципах пропорційності та ефективності. Головним викликом залишається створення самоврядних та спроможних громад, «фундаменту» реформ децентралізації: закріпити в законодавстві принцип повсюдного статусу спроможної країни для важливих міст – спрощена процедура об'єднання (утворення), відмова від підтримки створення малих міст і фінансово неспроможних громад.

Отже, бачимо, що доведені та отримані в процесі дослідження результати мають не тільки теоретичні значення, а й практичну спрямованість. Ключові положення, представлені в роботі, забезпечують наукову основу для подальшого розвитку теорій управління та прикладних систем для сприяння та розвитку взаємодії між державою, її інституціями та установами та громадянським суспільством для створення високого рівня громадянської активності та громадянської ініціативи.

Список використаних джерел

1. Авшенюк Н.М. Розвиток транснаціональної вищої освіти в контексті глобалізації ринків освітніх послуг / Н.М. Авшенюк // Теорія і практика управління соціальними системами, 2018. – № 4. – С. 69-77.
2. Брус С.І. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / С.І. Брус // Фінанси України, 2008. – № 11. – С. 75-85.
3. Бондар В.П. Система контролю якості аудиторських послуг / В.П. Бондар // Формування ринкових відносин в Україні, 2009. – № 1(92). – С. 139- 142.
4. Глущенко С.В. Інвестиційні послуги банків: зарубіжна практика та українські перспективи / С.В. Глущенко // Фінанси України, 2007. – № 5. – С. 96-104.
5. Білаш О.В. Державне регулятивне структурування вітчизняного ринку страхових послуг / О.В. Білаш // Формування ринкових відносин в Україні, 2019. – № 4. – С. 104-111.
6. Булах Т.М. Шляхи поліпшення ресурсного забезпечення розвитку підприємництва в сфері послуг / Т.М. Булах // Формування ринкових відносин в Україні, 2017. – № 1. – С. 66-69.
7. Булах Т.М. Основні напрями вдосконалення організаційно-економічного забезпечення регіонального розвитку підприємництва у сфері послуг / Т.М. Булах // Підприємництво, господарство і право, 2008. – № 7 (151). – С. 156-159.
8. Бесчастний В.М. Соціальна політика держави в галузі освіти / В.М. Бесчастний // Інвестиції : практика та досвід. – 2009. – №19. – С. 42-43.
9. Вітренко А. Необхідність рекламної діяльності банківських установ в умовах кризових явищ в економіці України / А. Вітренко // Банківська справа, 2019. – № 3. – С. 73-80.
10. Біла С.О. Удосконалення державного управління ринку транспортно-транзитних послуг в Україні / С.О. Біла // Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2007. – № 1. – С. 16-19.

11. Булах Т.М. Організаційно-економічне забезпечення регіонального розвитку підприємництва в сфері послуг / Т.М. Булах // Формування ринкових відносин в Україні, 2008. – № 4. – С. 143-149.
12. Бюджетний кодекс України, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
15. Бусуйок Д.В. Класифікація земельних адміністративних послуг / Д.В. Бусуйок // Часопис Київського університету права, 2018. – № 1. – С. 239-245.
13. Баб'юк І., Чепель О. – «Основні аспекти формування спроможних територіальних громад», – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bukvisnyk.cv.ua/miscve-samovryaduvannya/463/>.
14. Андрєєва О.І. Обґрунтування теоретичних підходів до визначення механізму державного регулювання розвитку ринку страхових послуг / О.І. Андрєєва // Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2017. – № 3. – С. 133-137.
16. Занфіров В.А. Критерії якості управлінських послуг публічної сфери / В.А. Занфіров // Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2009. – № 4. – С. 35-40.
17. Конституція України електронне посилення, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
18. ЗАКОН УКРАЇНИ Про військово-цивільні адміністрації, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>
19. Ткачук А.Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.